

Bijlage 2

Interviews met Leiderdorpse inwoners

“De kinderbijslag gaat grotendeels de huishoudpot in”

Patricia, 43 jaar, Nederlandse nationaliteit, land van origine: Nigeria.
Alleenstaand met twee kinderen in de middelbare schoolleeftijd.

Patricia woont in een rustige wijk in Leiderdorp. Het is een zonnige dag en ze komt net aan op het moment van de afspraak. Ze moet even acclimatiseren, maar na een korte toelichting op het interview is ze er klaar voor om haar verhaal te vertellen. Patricia is 43 jaar en heeft sinds eind 2017 een bijstandsuitkering. Ze vertelt over haar situatie.

“Ik was achttien jaar getrouwd en vijfentwintig jaar samen met mijn man, toen hij is vreemdgegaan. We zijn uit elkaar gegaan en hij is bij zijn vriendin gaan wonen. Toen hij wegging, kon ik de huur niet betalen. Tijdens ons huwelijk werkte mijn man en was ik thuis met de kinderen. Ik werkte ook wel, maar dat waren altijd tijdelijke banen waar ik geen diploma voor nodig had. Ik heb alleen mijn NT2-diploma, verder niets. Na de scheiding kon ik geen werk vinden waarbij ik genoeg zou verdienen om de huur te betalen. Elke maand kreeg ik weer een brief van de woningbouw, maar ik had gewoon echt geen geld. Dat was heel stressvol. Ik kon niet meer normaal denken en ik wist niet waar ik naartoe moest. Ik wist niets.

Gelukkig had ik een oud-collega, wiens zus als advocaat werkt. Die zus zei: “Ik zal kijken hoe ik je kan helpen”. Zij heeft mij het adres gegeven van het Juridisch Loket. Als je problemen hebt kom je daar. Die mensen helpen je, geven je informatie en als het nodig is, krijg je een advocaat toegewezen die je verder helpt.”

Als Patricia vertelt over die eerste periode, waarin haar leven op z'n kop stond en ze geen geld had voor de huur, schiet ze vol. Maar als Patricia vertelt over haar plannen, stralen haar ogen weer.

“In september 2018 ben ik begonnen met de mbo-niveau 1-opleiding Zorg. Ik ben echt dankbaar dat ik geld krijg en daarmee de kans om naar school te gaan en een diploma te halen. Met een diploma heb ik de keuze waar ik wil werken. Met een niveau 1-opleiding kan je niet veel bereiken, dus ik denk dat ik ook niveau 2 ga doen. En wie weet, misschien ook nog niveau 3.

Ik kom uit Nigeria. Mijn moeder was echt onderdanig aan mijn vader. Zo wil ik niet leven. Ik wil de baas zijn over mijn leven. Ik neem een voorbeeld aan mijn kinderen. Die zijn hier geboren en dan denk ik: “Wauw, ze doen het goed, ze groeien verder”. Zo wil ik het ook. Niet als mijn moeder, wel als mijn kinderen. Ik wil een toekomst hebben en als ik nu niks doe, heb ik straks ook niks.

Voor de stages die ik voor mijn opleiding doe, vind ik heel leuk om te doen. Ik leer er zo veel van. De taal, maar ook bijvoorbeeld rustig blijven. In Nigeria zijn we veel ongeduldiger. Ook is het fijn met mijn collega's. Anders ken ik alleen maar mensen met problemen en met collega's praat je ook over andere dingen. En de oude mensen waar ik mee werk, behandelen mij met respect.”

In de periode van de scheiding tot nu, is er een heel netwerk van contactpersonen ontstaan die Patricia ondersteunen. Ze gaat het rijtje af.

“Het Stadsbouwhuis is de gemeente Leiden en Leiderdorp in één. Ik krijg geld van hen en zij helpen mij met het betalen van de huur en dat ik alimentatie krijg van mijn ex-man. De maatschappelijk medewerker zit hier in Winkelhof, waar ook jeugdzorg zit. En de advocaat is via Juridisch Loket, dat

bij station Leiden zit. **DZB** heb ik om mij zo snel mogelijk weer aan het werk te helpen. Ik zit nu op school en ik loop stage bij **Libertas** in Lorentzhof, dat sluit aan op mijn mbo-opleiding in de ouderenzorg. En dan is er nog **EpiCentrum**, daar loop ik ook stage in de kinderopvang. EpiCentrum is speciaal voor vrouwen die uit het buitenland komen en geen Nederlands spreken. Mijn twee stagebegeleiders werken samen met het DZB. Rondom de scheiding heb ik contact met de **mediator** om het ouderschapsplan te maken. En de **woningbouw, belasting** en **advocaat** helpen mij om mijn man uitgeschreven te krijgen van mijn adres. Die advocaat was ook zo lief. Zij heeft het hele verhaal gehoord en zei: "Maak je geen zorgen, we gaan dit gewoon samen oplossen en daarna bedenken we wel hoe je mij gaat betalen."

Patricia vertelt meerdere keren tijdens het interview hoe fijn het is dat ze zo geholpen wordt door de mensen van de instanties om haar heen.

Geholpen worden door familie en vrienden is toch anders. Mijn familie heeft eigen problemen en vriendinnen praten ook wel achter je rug om. Maar als de mensen van de instanties er niet waren geweest, waar had ik dan naartoe gemoeten? Ik ben zo blij met de maatschappelijk medewerker, die heeft mij enorm geholpen.

Ik vind het heel fijn dat DZB mij helpt, zodat ik niet te lang niks doe. Ik heb dat nodig. Ik ben al meer dan twintig jaar in Nederland, maar ik deed eigenlijk niets naast het zorgen voor ons gezin. Ik durfde nauwelijks de telefoon op te nemen. En nu moet ik de huur betalen, leren hoe de administratie werkt en ga ik naar school. Ik leer mezelf echt kennen nu en daar geniet ik van. Mijn contactpersoon bij DZB zegt: "Je doet het goed." En zo voelt dat ook. Ik wil niet in de uitkering zitten. Ik wil gewoon mijn diploma halen. Als ik nu naar de toekomst kijk, weet ik dat het wel goed komt. Stap voor stap."

Hoe is het voor de kinderen? Hoe doorstaan zij deze turbulente tijden?

De oudste zit op het Stedelijk Gymnasium en doet dit jaar eindexamen. Zij doet het goed. Als ik naar haar kijk denk ik: "Het komt wel goed." Zij zit op weer op turnen, dat is ook goed voor haar. Na de school wil ze een tussenjaar. Gewoon even zonder verplichtingen, gewoon even rust. De kleine gaat na de zomer naar de havo, dus zij gaat ook goed op school. Met mijn oudste had ik wel eens ruzie omdat ze iets wilde hebben wat ze niet kreeg. Toen zag ze op een dag een meisje collecteren voor de kankerstichting. Het meisje leek zelf ook ziek te zijn. Mijn dochter begon te huilen en zei: "Mama kijk, ik zit te zeuren omdat jij niets voor mij wil kopen maar kijk naar dat meisje". Daarom, ik heb geen problemen, zieke mensen hebben echte problemen."

Patricia is druk met alle dagelijks verplichtingen. Heeft ze behoefte aan ontspanning, aan uitjes? En heeft ze daar geld voor?

"Ja, soms moet je ook gewoon even bijkomen. Als ik soms wat extra geld heb, doe ik iets met de kleine, dan gaan we naar de film of naar de dierentuin of soms is er een aanbieding voor Duinrell. En onlangs heb ik me aangemeld voor een sieradencursus, dat is een hobby van mij. Ik kan dat met tweedehandsmaterialen doen, dan kan ik het betalen. Het is voor nu goed genoeg, het is mijn leven nu. Als ik een baan vind, krijg ik weer meer grip op mijn leven. Dan heb ik weer vrijheid.

Vrijheid gaat niet zozeer over geld. Ik klaag niet hoor. Ik zie dat mensen mij helpen, maar ik moet me nu toch steeds verantwoorden, ik moet mijn uren bijhouden en ik word gecontroleerd. Met een baan is dat niet. Dan kan ik weer op vakantie gaan en werken aan mijn toekomst."

Patricia lijkt aardig in control wat haar budget betreft. Hoe doet ze dat?

"Sommige zaken kan ik niet gelijk betalen, maar dan bel ik samen met de maatschappelijk medewerker de instantie op. Dan zeg ik: "Sorry ik kan de elektriciteit nu niet betalen" of "Ik kan het water nu niet betalen, want ik moet eerst de huur betalen." En dan zeggen ze: "Oké, betaal dan eerst de helft en als het kan, betaal je de andere helft".

In het begin was dat nog lastiger, ik ging ook een tijdje naar de Voedselbank. Maar nu met de sociale dienst en de belasting op orde, kom ik beter uit. Ik heb schoolgeld en er is een Sportfonds voor als de kleine wil sporten. Ik moet wel wat schuiven. Zo gaat de kinderbijslag van de kleine grotendeels de huishoudpot in. We moeten eten hè.

Soms heb ik een slechte dag. En als er tranen komen, ga ik gewoon huilen. Dat voelt wel fijn. En verder blijf ik optimistisch. Ik heb gelukkig geen schulden, ik heb mijn benen niet gebroken, mijn moeder leeft nog. Alles gaat goed, dus waar is het probleem?

Achter mijn verdriet vind ik kracht, zo kan je dat wel zeggen. Ik heb mijzelf toestemming gegeven om mezelf te leren kennen en mezelf te zijn. Uiteindelijk verschilden mijn man en ik als dag en nacht. Ik zou niet meer terug willen in het huwelijk met hem. En hij vindt mijn nieuwe 'ik' trouwens ook niet leuk. Weet je, het leven is eindig en je kan het niet nog een keer doen. Dus ik wil nu alles uit mijn leven halen. Ik ga me niet meer verstoppen. Ik hoop dat mijn verhaal anderen kan helpen. Het is niet het eind van de wereld als je in deze situatie terecht komt. Het komt wel goed."

Geld is makkelijk om te hebben maar het is niet het belangrijkste

Viola, 41 jaar, Nederlandse nationaliteit, alleenstaand met één kind in de middelbare schoolleeftijd.

Het is vroeg in de ochtend, het begin van een mooie dag. Viola woont in een gezellig buurtje, het maakt een knusse indruk. Viola haalt de deur van het slot en begroet me hartelijk. Ze vertelt dat het inderdaad een fijne buurt is om te wonen. We gaan aan tafel zitten en beginnen meteen met het interview. Viola vertelt over haar situatie.

“Ik ben nu 41 en ongeveer tien jaar geleden ben ik gescheiden. Na mijn scheiding heb ik eerst gewoon gewerkt als doktersassistente in het ziekenhuis. Maar in 2012 kreeg ik een herseninfarct, dus toen hield het op. Een herseninfarct is een stolsel in de vaten van je hoofd. Bij mij leidde dat tot een halfzijdige verlamming en moeite met spreken. Ik heb moeten revalideren en daarna ben ik afgekeurd. Sindsdien krijg ik een uitkering van het UWV, want ik kan niet meer werken. Ik heb nog steeds last van krachtsverlies, concentratieproblemen en mijn fijne motoriek is ook niet meer in orde. Ja, dan kun je niet meer assisteren bij fijne technische medische handelingen. Ik doe veel fysio, dat moet wel, anders gaat het weer achteruit, maar toch heb ik af en toe weer last van uitval. Vorige maand had ik nog een lichte TIA. Ik had geen kracht in mijn arm en been en kon niks meer. En de TIA daarvoor was een jaar geleden.

Ik mis het nog steeds, mijn werk. Vooral de sociale contacten, maar zeker ook het werk zelf omdat ik dat heel leuk vond. Het was heel afwisselend. Het liefst zou ik dat gewoon weer op willen pakken maar dat gaat niet dus ik moet een alternatief hebben. Daarom kijk ik veel op Google om te kijken wat de mogelijkheden nog zijn met mijn papieren. Ik vind dat leuk om te doen. Waarschijnlijk mag ik van het UWV eind december, begin januari, met vrijwilligerswerk beginnen. Het mag nu nog niet omdat ik vorige maand nog die uitval heb gehad en er moet echt een aantal maanden herstel zijn. Ik snap het wel, ik heb natuurlijk mijn beperkingen en soms heb ik allemaal leuke ideeën en dat kan dan gewoon niet. Maar tegelijkertijd: ik wil zo graag. Laat het me proberen en dan zien we wel waar het schip strandt. Ach, ik kan er ook wel om lachen. Ik wacht al vanaf 2012, dus dit kan er ook nog wel bij.”

We komen erop wat Viola doet op een dag. Ze is veel met haar zoon bezig en zorgt ook bijna dagelijks voor haar ouders.

“De band met mijn zoon is best wel hecht, we doen veel dingen samen. Gezellig ergens wat drinken of lekker wandelen. En hij zit op voetbal, dus we gaan samen naar de wedstrijden. Daar ben je zo een halve dag mee zoet. Ik zie daar ook andere ouders en kinderen, dus dat is ook gezellig. Zelf doe ik niet aan een sport, dat lukt fysiek niet. Ik doe wel fysiotherapie, twee keer in de week. Dat is voor mij al sporten. Dat moet ik doen, zodat mijn arm en benen blijven functioneren.

Ik ben ook elke dag wel even bij mijn ouders, die wonen hier een straatje verder. Mijn vader is dementerend en mijn moeder gaat lichamelijk achteruit, dus die kunnen wel wat hulp gebruiken. Ik ondersteun daar waar ik kan. ‘s Middags naai ik, ik maak nu een blouse. Ik volg geen cursus maar kijk YouTube-filmpjes om te leren hoe het moet. Dat leek me gewoon leuk om te doen en het lukt redelijk. Als het uiteindelijk niks wordt, ben ik leuk bezig geweest, toch?”

Dan hebben we het erover hoe het nou is om van zo weinig geld rond te komen. Viola vertelt welke financiële ondersteuning ze krijgt.

“Ik krijg huurtoeslag, zorgtoeslag, kinderbijslag en kindgebonden budget. Van de gemeente krijg ik een bijdrage vanuit het Sportfonds en leermiddelengeld. En je kan eens in de vijf jaar geld aanvragen

voor een fiets. Dat heb ik nu één keer gedaan voor mijn zoon. Dat was ook wel heel fijn. En hij heeft nu ook een iPad nodig voor school. Ja, een iPad heb ik natuurlijk ook niet zo één, twee, drie bij elkaar, dus dat heb ik ook aangevraagd.

Soms is het wel lastig hoor, zeker als het om onverwachte kosten gaat. Ik kreeg in mei bijvoorbeeld een brief van school, dat ze in oktober op werkweek gaan. En dat kost dan 185 euro. Ja, dat hakt er voor mij wel in. Het liefst zou ik gewoon zeggen: "Kijk eens, hier heb je geld, ga maar lekker mee". Maar ja, dat gaat niet altijd. Ik vroeg eerst op school of er een potje beschikbaar was en toen bleek daar dus iets van leermiddelen bij de gemeente voor te zijn. Die aanvraag heb ik nu ingediend en nu is het nog even wachten of we daar gebruik van kunnen maken. Het is fijn als dat kan, maar liever zou ik natuurlijk zelf de dingen kunnen bekostigen en regelen. Ook met de schaakclub hebben ze vaak uitjes of een kamp. Ik hoop dan altijd maar dat ze het op tijd aangeven, zodat ik kan sparen en het zo bij elkaar kan sprokkelen. Want zo'n kamp kan zo 130 euro kosten. Gelukkig lukt het meestal en mijn zoon draait aardig mee.

Ik heb meestal een potje en daar doe ik dan af en toe 5 euro in om iets met mijn zoon te kunnen doen, een keertje ergens eten of ergens naar toe. Of het is voor mijn zoon als hij iets met zijn vrienden wil doen. Als er geen onverwachte kosten komen, dan werkt dat, maar als die er wel zijn, dan werkt het niet en moet ik hem teleurstellen. Hij kent de situatie dus hij wordt dan gelukkig niet boos. Ik heb hem geleerd om tevreden te zijn met de kleine dingen. Je kunt niet alles hebben in het leven. Geld is makkelijk om te hebben maar het is niet altijd het belangrijkste.

Ik ga niet naar de voedselbank, dat wilde ik niet. Maatschappelijk werk had gezegd dat het wel zou kunnen. Maar zolang ik het nog kan rondbreien, gaan we dat niet doen. Er zijn misschien mensen die het harder nodig hebben dan ik. Zo zie ik dat. Ik kan rondkomen met wat ik heb. Er moeten geen rare dingen gebeuren en ik moet geen gekke dingen doen of op vakantie gaan. Ik zou het wel fijn vinden hoor, vakantie, maar het is het me niet waard om ervoor in de min te komen. Want hoe lang duurt het niet voordat je weer in de plus komt. Het is goed zo, je went er wel aan. Ik ben vooral blij dat ik geen schulden heb."

Ik ben benieuwd wie Viola verder om zich heen heeft, wie haar eventueel kan helpen. Is ze open over haar situatie?

"Nee, ik ben niet zo'n kletser. Ik vertel eigenlijk nooit dat ik een heel laag inkomen heb. Dat houd ik voor me. Ik hou privé liever gescheiden. Met de ouders van voetbal en de schaakclub praat ik over de sport en over schaken. Ik heb wel over mijn ziekte verteld, maar dat zien ze vaak ook wel want als ik een TIA heb gehad, functioneer ik minder goed. Dan zeggen ze zoiets als: "Ik geloof niet dat dat gaat vandaag". Dat vind ik niet vervelend, dan vertel ik ook wel over mijn herseninfarct. Maar verder hebben we het dus niet over privé-dingen. Van andere ouders ken ik ook de privé-situatie niet. Ik ben daar niet nieuwsgierig naar.

Ik heb een buurvrouw leren kennen bij de buurtbarbecue met wie ik nu wel eens koffie drink. Haar vraag ik wel eens om iets voor mij te doen. En dat vindt ze gelukkig geen probleem. Maar mijn directe burens vraag ik eigenlijk nooit. We hebben goed contact hoor, maar elkaar vragen doen we gewoon niet. Als het echt nodig is, hebben we altijd nog 'Thuisbezorgd'.

Ik praat vooral met mijn ouders over mijn persoonlijke situatie en hoe het met me gaat. En een vriendin en een goede vriend vragen wel eens of ze iets kunnen doen. Dan zeg ik: "Als je een boodschapje zou willen meenemen, dan heel graag". Voor de rest heb ik niet zo heel veel vrienden. Die ben ik toch wel kwijtgeraakt met de scheiding en met mijn ziekte, dan leer je wel je vrienden kennen. Veel mensen staan niet meer voor je klaar. Als je niks meer voor hen kan doen, dan zijn ze er ook niet meer voor jou.

Nieuwe mensen ontmoet ik niet op dit moment. Ik sta wel open voor nieuwe contacten. Ik zou het leuk vinden om iets te gaan doen, een activiteit, maar ik heb niet echt een idee hoe ik dat zou moeten regelen. Ik weet ook niet of de gemeente daar iets in zou kunnen betekenen.

Viola heeft regelmatig contact met de maatschappelijk werker van Inluzio. Bij de gemeente komt ze bijna nooit.

“Als ik dingen aanvraag bij de gemeente, dan is het eigenlijk alleen maar papierwerk. Ik spreek nooit iemand fysiek. Dat is in principe prima. Als ik een regeling nodig heb, vraag ik dat aan maatschappelijk werk. De maatschappelijk werker app ik om de twee weken en maandelijks bellen we even. Hij weet altijd wel hoe ik iets moet aanvragen. Dat aanvragen is altijd wel een dingetje. Je moet best veel dingen invullen. Ik vul het altijd in op papier en dan maak ik een kopietje en stop ik het in de enveloppe. Ik stuur het niet op, ik laat het echt afgeven. En dan met een stempel dat het ingeleverd is, zodat ik zeker weet dat het aangekomen is. Want het is ook een keer misgegaan en dan moet je alles weer opnieuw doen en het duurt ook langer voor je weet of de aanvraag wordt geaccepteerd. Het is vooral tijd en gedoe. Zou het niet mogelijk zijn om het Sportfonds en leermiddelen automatisch door te laten lopen? Dan hoef je niet iedere keer opnieuw een aanvraag te doen. De gemeente kent tenslotte de situatie en er is tussentijds niks veranderd.”

Een bijzonder verhaal van Viola. Hoewel ze heel eerlijk is over haar ziekte en de belemmeringen van een laag inkomen, laat ze met haar positieve levenshouding toch een opgewekte indruk achter.

“Ik ben eigenlijk wel gelukkig zo. Ik heb geen schulden en er zijn er genoeg die dat wel hebben. Ik ben blij dat ik rond kan komen. Ja, eigenlijk ben ik wel tevreden. Ik zie het niet zo somber in.

Ik leer nu van een klein bedrag per week te leven

Petra, 29 jaar, Nederlandse nationaliteit, alleenstaand met drie jonge kinderen in de peuter- en basisschoolleeftijd.

Petra staat al in de deuropening te wachten. We gaan naar binnen en ze geeft me wat te drinken. We moesten met het maken van de afspraak rekening houden met de nieuwe baan die Petra sinds kort heeft. Petra is 29 jaar en heeft drie jonge kinderen. Ze vertelt over haar situatie.

“Op het moment gaat het goed. Ik heb drie kinderen die naar de crèche en naar school gaan. En ik heb een baan. Ik heb vijf jaar niet kunnen werken en nu ga ik in de thuiszorg aan de slag; ik heb deze maand mijn contract getekend. Ik begin met een 0-urencontract, zodat ik nog flexibel ben. Voor mijn kinderen heb ik alvast extra opvang geregeld. Hun vader is nog wel in beeld en als hij kan, helpt hij bijvoorbeeld met naar school brengen.

Omdat ik achterliep met de huur heb ik bewindvoering aangevraagd. Ik heb dat zelf geregeld. Ik heb een bewindvoerder gezocht en mijn situatie uitgelegd. We zijn naar de rechtbank gegaan, ik heb mijn papieren getekend en vervolgens al mijn schulden opgestuurd. Ook de standaardrekeningen zoals huur, gas, water en licht. Nou, toen was het zo geregeld.

Ik krijg nu weekgeld. Dat vind ik wel lastig. Op zich kan ik wel met weinig geld rondkomen, want ik let sowieso op aanbiedingen en ga ook gewoon een stuk verder mijn boodschappen doen als het daar goedkoper is. Maar voorheen, met mijn uitkering, kon ik wat groter inkopen en dus meer profiteren van een aanbieding. Nu kijk ik per week en soms zijn de aanbiedingen goed maar soms heb ik er niks aan. Dan moet ik weer een week wachten. Maar uiteindelijk ben ik blij dat ik bewindvoering heb. Als ik rekeningen krijg, hoef ik er tenminste niet naar om te kijken. Weekgeld is lastig, maar het is beter dan dat de rekeningen zich opstapelen. Dat geeft veel meer stress. Ik heb een bewindvoerder gekozen die best wel streng is. Ze vond bijvoorbeeld dat ik geld moest besparen door een tijd geen internet en televisie te nemen, dat kost een aantal tientjes per maand. Zo leer ik om van een klein bedrag per week te leven. Ik wil zo weinig mogelijk extra's vragen, dan ben ik er weer uit als de kinderen groter zijn.

Ik probeer sowieso niet te afhankelijk te zijn van mijn uitkering, want als ik geen uitkering meer heb, ben ik misschien te veel gewend aan de hulp die ik krijg. En als ik wat vraag, doe ik dat alleen als ik dat echt nodig heb. Ik ben nu bijvoorbeeld aan het sparen voor een fiets waarmee ik mijn kinderen goed en veilig naar school kan brengen. En voor mijn nieuwe baan heb ik een laptop nodig, daar kan ik ook geld voor aanvragen. Ook zwemles voor de kinderen vind ik ook belangrijk. Maar geld voor bijvoorbeeld bioscoopkaartjes vraag ik dan weer niet aan, dan denken mijn kinderen straks dat dat vaker kan. Ik gebruik nu gewoon mijn kinderbijslag om elke drie maanden iets leuks met hen te doen. En er zijn hier in de buurt speeltuinen genoeg. Ik haal heus wel eens een ijsje voor ze, maar eigenlijk probeer ik het niet in de materiele dingen te vinden. Als mensen jarig zijn, laat ik de kinderen bijvoorbeeld iets knutselen. Ik hoef niet per se een cadeautje te kopen.

Ook zelf heb ik niet zo veel nodig. Ik ben al blij dat ik een dak boven mijn hoofd en eten heb. Ik draag kleding die ik drie jaar geleden heb gekocht en ben een echte huismus. Ik hoef 's avonds niet uit eten of zo. Dat is ook persoonlijkheid hoor. Sushi is bijvoorbeeld erg prijzig. Als je daarvan houdt en dat niet kan betalen, ga je dat heel erg missen. Maar geef mij maar lekker een broodje chocoladepasta, dan ben ik tevreden. Nee, ik mis eigenlijk niks.”

Dan vertelt Petra wat meer over haar relatie en hoe zij nu omgaat met de vader van haar kinderen.

“Tijdens ons huwelijk hadden we vaak hele erge ruzie, dat was echt oorlog. En door die ruzies ging hij dan weg, soms wel maanden. Dan ging ‘ie naar het buitenland. En daarna wilde hij weer terugkomen maar dat was voor mij en voor de kinderen weer lastig. We hebben op een gegeven moment relatietherapie geprobeerd en we hebben ook samen veel gesprekken gehad. Maar het blijft met ups en downs gaan en inmiddels bouw ik alleen op mezelf. Ik ben er 24/7 voor de kinderen, ik ben nog nooit een dag zonder hun geweest. Zolang de kinderen er zijn, doe ik het alleen, ook financieel. De gemeente helpt nu om alsnog alimentatie te krijgen, via een advocaat.

De advocaat wordt deels door de gemeente betaald, vanuit het minimabeleid en deels moet ik die zelf betalen. Dat is wel prijzig maar als het niet goed loopt, ja dan hangt daar even een prijskaartje aan. We hebben ook een ouderschapsplan opgesteld. En omdat mijn ex de omgangsregeling niet nakomt, hebben we het ouderschapsplan naar de rechtbank gestuurd om de omgang echt gerechtelijk op papier te zetten. Maar ook daarna kwam hij de omgangsregeling niet na en afgelopen weekend heb ik gezegd, nu is het genoeg. Ik heb er moeite voor gedaan omdat ik het belangrijk vind dat mijn kinderen hun vader kunnen zien maar eens houdt het op. Dus nu heb ik de omgang gewoon gestopt. En als hij het er niet mee eens is, dan moet hij mij voor de rechter slepen, op zijn kosten. Maar als hij dat doet, kan ik alles aantonen want ik heb ook al een dossier opgebouwd.

Ik heb nu ook een nietigingsverklaring aangevraagd, dan wordt het huwelijk uit het systeem gehaald en heeft hij ook geen voogdij meer over de kinderen. Ik heb tegen hem gezegd, ik wil nu mijn eigen dingen doen; mijn werk, de kinderen. Ik vind mijn baan nu belangrijker dan mijn huwelijk. Ik heb altijd thuis gezeten. Dan heb je het gevoel dat je gevangen zit. In mijn relatie was ik heel afhankelijk want hij werkte en ik mocht niet werken. Dus ik wil nu echt voor mezelf gaan en voor de kinderen. Voordat ik kinderen had, heb ik altijd gewerkt. Dat wil ik weer terug.”

Ik vraag Petra hoe haar ervaring is met de instanties, zoals de gemeente en Jeugd en gezinsteam

“Ik moet zeggen dat ik heel tevreden ben over hoe de gemeente mij nu helpt. Ik merk dat als je zelf netjes bent, zij ook rekening met mij houden. Nu ook met mijn baan, ik heb zelf gezegd dat ik wil werken en nu mag ik het rustig opbouwen. Want ze weten echt wel dat ik druk ben. Ik heb echt veel afspraken. Soms denk ik, wanneer heb ik nou eens een dag niks.

Eerder had ik JGT al eens om hulp gevraagd vanwege de woedeaanvallen van een van mijn kinderen. Nu zijn er zorgen over de kinderen vanuit kinderbescherming. Binnenkort komt er een rechtszaak voor voogdij en er komt iemand bij mij thuis. Ik heb daarmee ingestemd en ik maak me er geen zorgen over. Ik verwaarloos mijn kinderen niet, en sla ze niet. En hoe je het ook went of keert, ik leef dan wel van een budget maar ik ben er wel elke dag voor mijn kinderen. Ik sta elke dag op, ik breng ze naar school, ik was ze, ik doe het huis, ik kom mijn afspraken na. En nu ga ik ook nog werken. Ik vind het wel jammer dat JGT en jeugdbescherming niet konden helpen om de omgang tussen de vader en de kinderen te verbeteren. Ik vind dat zulke instanties daar juist wat mee zouden moeten doen, omdat ze kijken naar het belang van het kind en kinderen lijden eronder als ze hun vader niet zien. Daar zou iets in veranderd moeten worden.”

En Petra zelf, wie zorgt er voor haar?

“Ik heb maatschappelijk werk gehad maar dat klikte niet zo en nu heb ik een psycholoog. Die betaal ik zelf. Die kan je vergoed krijgen maar dan sta je op zo’n lange wachtlijst, volgens mij duurt dat jaren. Dus ik zei, nou sorry er speelt zo veel, ik heb dat nu nodig, dan betaal ik het wel uit mijn eigen zak.

Ik werd ook wel door mijn familie geholpen maar die gooien het altijd zo in mijn gezicht, als ze me helpen. Dat is vervelend. Dan heb ik die hulp liever niet. Een vriendin let af en toe op kinderen maar eigenlijk kun je wel zeggen dat ik alles alleen doe. En er zijn momenten dat het me wel raakt. Dan ga

je naar buiten met je kinderen en dan zie je andere gezinnetjes. Dan denk ik, waarom heb ik dat niet? Maar toch, als ik terugdenk, had ik niet gedacht dat ik hier zou zijn waar ik nu ben. Ik heb een huis, ik ben bezig om los te komen van mijn uitkering en de kleintjes zitten op de crèche. Mijn kinderen zijn echt waarvoor ik leef. De jongste gaat nu ook meer praten en meer doen en daar geniet ik van. Dan vergeet ik even al die andere dingen.”

“40 euro per week, dat kan toch niet?!”

Guido, 47 jaar, Nederlandse nationaliteit van Molukse afkomst, alleenstaand en vader van drie volwassen kinderen die zelfstandig wonen

Het is een ontzettend warme dag. Guido zit middenin een hectische situatie; hij is aan de telefoon, terwijl hij druk aantekeningen maakt en op de bank zit een medewerker van Inclusio Leiderdorp met een stapel papierwerk. Aan het plafond draait een ventilator. Na een tijdje keert de rust weer; afspraken zijn gemaakt, papier netjes opgestapeld en de medewerker van Inclusio is naar zijn volgende afspraak vertrokken. Guido gaat tegenover mij op de bank zitten.

“Ik raak niet zo gauw in de stress hoor, drukte en papierwerk ben ik wel gewend. Tot 2009 had ik een eigen bouwbedrijf in de achterhoek. Dat liep goed maar tijdens de recessie had ik geen werk meer. Er was zo weinig werk dat bedrijven mij niet meer inhuurden, die konden net hun eigen mensen aan het werk houden. Zodoende zag ik mijn “kind” verloren gaan. Ja, het is toch een soort kind van je, zo’n eigen bedrijf. Ik was nog net niet failliet, maar had wel veel bedrijfsschulden. Die ben ik nu nog aan het afbetalen.

Die periode was echt lastig. Ik heb alles achtergelaten, alleen een tasje heb ik meegenomen, en ben een paar weken op straat beland. Daarna ben ik bij mijn toenmalige vriendin in Noordwijk ingetrokken en heb ik een bijstandsuitkering aangevraagd. Ik ben toen teruggevallen in een verslaving. Vanwege de ellende van het verlies van mijn bedrijf, zat ik niet lekker in mijn vel. Je moet een uitkering aanvragen terwijl je van werken houdt. Ik heb toen in het slaaphuis terechtgekomen en daarna heeft Brijder¹ samen met de gemeente en maatschappelijk werk, dit huis in Leiderdorp voor mij gevonden. Ik kreeg drieduizend euro om het in te richten en een wasmachine en dergelijke te kopen.

Inmiddels ben ik van mijn verslaving af. Gelukkig, want het is niet handig om slaaf van iets te zijn. Dat is niet goed voor je leven. Omdat ik nu onlangs een inbraak heb meegemaakt, ben ik nog niet in staat om te werken. Ik ben aangevallen door een man met een mes en ik zal je zeggen, mijn emotie is veranderd, ik ben alleen maar bang. Ik ben Guido niet meer. Daarom heb ik nu slachtofferhulp en heb ik ook uitstel om te solliciteren. Het is echt heftig.

Ik heb nu tien jaar een bijstandsuitkering en vanwege mijn bedrijfsschulden heb ik ook al tien jaar budgetbeheer. Dat betekent dat ik van veertig euro per week moet rondkomen. Veertig euro, dat kan toch niet?! Dat is niks. Ik kan ervan eten en sigaretten kopen en dan is het op. Ik ga wel af en toe naar de Voedselbank, maar dat wil ik eigenlijk liever niet. Het is eten dat eigenlijk niet meer verkocht mag worden in de winkel. Je kunt het alleen diezelfde dag nog eten en daarna moet je het weggooien omdat het over de datum is.

Ik vraag aan familie en vrienden geld als ik wat extra’s nodig heb, bijvoorbeeld om de trein of de bus te kunnen nemen of om op vakantie te gaan. Mijn nieuwe vriendin woont in Spanje, dus ja, daar wil ik natuurlijk ook wel eens naartoe. Ik heb wel eens gebedeld bij het station in Leiden en ik reis ook wel zwart. Ja, je kan niet anders. Stel dat je van de sociale dienst een OV-Chipkaart zou krijgen, dat zou fijn zijn. Want door zwartrijden krijg je alleen maar meer schulden. Ik ben eerlijk: ik heb ook een brief liggen met alle reizen die ik moet terugbetalen. Maar dat kan ik helemaal niet van die veertig euro. Dus wat moet ik doen?

¹ Brijder, richt zich op het voorkomen en behandelen van verslaving met bijkomende problematiek en op het verbeteren van de kwaliteit van leven.

Sommige extra's kun je wel aan je budgetbeheer vragen, als er iets stuk gaat bijvoorbeeld, zoals een fiets, de tv of het laminaat. Maar voor reizen krijg je geen geld. Moet ik dan thuis weg gaan zitten kwijnen en steeds depressiever worden? Nee hoor, ik ga erop uit. En ik zorg dat ik er verzorgd uitzie. Zo ben ik opgevoed. Het maakt niet uit dat je niks hebt, als je maar goed overkomt. De eerste indruk is het belangrijkste."

Guido leeft dus al tien jaar van veertig euro in de week omdat hij zijn bedrijfsschulden moet afbetalen. Heeft hij er al zicht op wanneer die schulden afbetaald zijn en hij weer wat ruimer kan leven?

"Ik betaal alleen rente, de schuld gaat er nog niet af. Dus voorlopig verdient budgetbeheer gewoon elke maand 122 euro, zonder dat ik van mijn schuld af kom. Het is voor hen een gemakkelijke manier van geld verdienen, maar het is niet eerlijk tegenover de cliënt, de gemeente of de staat - als je het groot wilt zien. Ondertussen zijn ze wel bezig om schuldhulpverlening aan te vragen, maar dat duurt ook al een paar jaar. Schuldeisers moeten akkoord gaan, het moet naar de rechter, dus dat is een heel project. Ik word er wel helemaal gek van. Ik wil eruit. En elke keer die rente die er weer bij komt. Er zou een andere vorm moeten zijn, een beetje menselijker. Anders krijg je die schuld nooit weg. Dat bijvoorbeeld de staat de rente kwijtscheldt. Na tien jaar zou dat toch moeten kunnen. Die schuldeisers krijgen al die rente maar, zonder daar iets extra's voor te doen."

Als ik honderd euro per week zou hebben, in plaats van veertig, dan zou ik daar goed van kunnen rondkomen. Dan zou ik eens een keer naar een restaurant gaan, waar er lekker voor je gekookt wordt en ik weer eens vers zou kunnen eten, want bij de Voedselbank is geen vers voedsel. Ook zou ik dan wat vaker naar cabaret in Scheveningen of in Zwolle kunnen of gewoon hier. Opera, daar houd ik ook van, ik ben een sensitieve man. En ik zou natuurlijk wat vaker naar mijn familie in de achterhoek gaan en naar mijn vriendin in Spanje."

Heeft Guido nog meer ideeën, naast de OV-Chipkaart, waarmee de gemeente mensen met een laag inkomen kan ondersteunen?

"Ja, ze zouden een abonnement van tien euro kunnen geven voor je telefoon. Dan hoeft dat niet van die veertig euro af te gaan en je hebt overal bereik. Ik heb nu buiten helemaal geen internet en bereikbaarheid is belangrijk. Ik wil met mijn familie, mijn vrienden en mijn vriendin kunnen bellen. Als ik alleen thuis mijn WhatsApp kan lezen of mijn mail, ja dan kan ik die telefoon net zo goed niet hebben."

Ook zou de gemeente eens per jaar kunnen gaan kijken bij mensen die alles opslaan en niet zelf hun huis opruimen. Van de politie krijgen ze wel te horen welk huizen dat zijn. Dan kunnen die mensen geholpen worden met het bijhouden van hun huis en tuin."

Guido is ook creatief op een ander vlak. Hij is bezig om weer een eigen bedrijf te starten en heeft al wat logo's ontworpen. Als hij erover vertelt, fleurt hij helemaal op.

"Ja, ik wil samen met mijn broer iets opzetten. Dat is mijn *power*, dat is mijn kracht. Dan verdien je weer geld, dan voel je je goed. Dan ben ik weer Guido. Ik ben aan het kijken hoe het zit met de regels van de gemeente. Mijn consulent heb ik ook al verteld over mijn plannen want ik ben echt een prater. Bovendien moet je je bij de sociale dienst gewoon aan de regels houden. Als je zelf geen lastpost bent, heb je van hen ook geen last. Mijn consulent zegt: "Als je een businessplan hebt, laat je het maar zien". Ze kan me in een Bbz² zetten. Dat is voor mensen die een bedrijf willen beginnen vanuit een bijstandsuitkering. Dan helpen ze drie, vier maanden en als je gaat verdienen met je bedrijf, stopt je uitkering. En als je het niet haalt, dan heb je je uitkering nog."

² Besluit bijstandverlening zelfstandigen

Met mijn bedrijf wil ik jongeren helpen om te re-integreren. Er zijn te weinig gemotiveerde jongeren in de bouw. Ik wil proberen om uit te zoeken wat ze wel leuk vinden. Gesprekken voeren en ze dan doorsturen. Ja, dat is heerlijk man. Je doet goed voor de mensen en je verdient geld. Je hebt geld nodig om te leven. Niet andersom. Ik heb er natuurlijk een team bij nodig. Ik ben zelf een goede netwerker, dus dat komt wel goed. Ik ben van alles aan het uitzoeken; Kamer van Koophandel, Belastingdienst, bedrijven bellen. Daar besteed ik nu al mijn tijd aan. En natuurlijk aan mijn familie en aan mijn vrienden. De meeste van mijn vrienden werken gewoon. Ik ben de enige die niet werkt. Dus ik help ze wel eens.

Ik ben een emotionele man. Ik heb een sterk geweten, dan weet je wat je te doen staat. Maar dat is niet bij iedereen zo. Niet iedereen kan zichzelf helpen. Als je alleen boosheid kent, dan leer je niks af. En je hebt nu eenmaal de bureaucratie, je moet je aan de regels houden. Je moet daar een tussenweg in zien te vinden.”

Zeven jaar sparen voor een vakantie

Farah (44 jaar) en Yusuf (56 jaar), hebben de Nederlandse nationaliteit, maar zijn geboren in Egypte. Ze zijn gehuwd en hebben drie kinderen in de basisschool- en middelbare schoolleeftijd.

In de flat van Farah en Yusuf staan de voordeur en de balkondeur open, zodat het op deze warme dag lekker doortocht. Farah is vriendelijk en vertelt open over haar leven en dat van haar gezin. Halverwege het gesprek schuift ook Yusuf aan, die eerst de jongste dochter van school heeft gehaald. Farah vertelt over hoe het is om met weinig geld rond te komen.

“Ik vind het vooral moeilijk voor de kinderen. Die hebben geld nodig voor school en voor uitjes. Zeker nu met de vakantie. Ze willen niet elke dag alleen maar buiten spelen. Mijn zoon wil bijvoorbeeld ook lekker naar het zwembad. En dan wil hij ook geld voor patat. Ik zeg dan eerst nee en stel voor om thuis patat voor hem te maken, maar hij zegt dan: “Mama, het is vakantie, ik wil ook een keer genieten, anderen kopen ook patat”. Soms probeer ik nog met hem af te spreken dat hij bijvoorbeeld elke derde keer dat hij gaat zwemmen patat mag kopen. Maar dat wil hij niet en meestal geef ik dan toch maar geld. Hij kijkt naar andere kinderen en wil dan ook hebben wat zij hebben, dat is logisch. Maar hij moet toch leren dat we niet rijk zijn, dat we moeten sparen. Mijn zoon wil ook graag een ander huis. Hij vindt het niet fijn in deze flat. Dan zegt hij: “Ga maar werken, mama.” Dan leg ik hem uit dat ik een ander huis echt niet kan betalen. Dat als hij goed zijn best doet op school, hij later zelf zo’n mooi huis kan kopen. Hij is slim, maar leren wil hij niet.

Met mijn dochter is dat anders. Zij heeft nu voor het eerst een telefoon van ons gekregen, als beloning omdat zij het zo goed gedaan heeft op school. En zij koopt daar dan zelf een hoesje voor. De goedkoopste die ze kan vinden, via zo’n site. Maar voor mijn dochter moeten we voor school weer dure spullen kopen. Ze heeft een iPad nodig en dure spullen voor extra activiteiten op school. Dat is echt een probleem voor ons.

Voor mijn jongste dochter krijgen we PGB. Zij heeft hersenletsel. Nadat zij geboren was, hebben we het echt moeilijk gehad. Er moesten veel onderzoeken gedaan worden en we hadden veel afspraken met specialisten. Ze heeft pas sinds kort goede begeleiding op school. Het zou fijn zijn als we ook thuis begeleiding krijgen, maar die hebben we nog niet gevonden. Met dit meisje zijn we echt druk. Zij kan niet alleen spelen, dan loopt ze weg. Dus ik ben altijd bij haar, ik of mijn man. We vertrouwen haar niet makkelijk aan iemand anders toe. Haar toevertrouwen aan de chauffeur van het busje dat haar naar school brengt, vind ik al spannend. Want mijn dochter praat niet, dus als er iets gebeurt, kan zij dat niet vertellen.

Ik probeer wat strenger te zijn in de opvoeding, ook wat geld betreft. Maar dat is niet makkelijk. En mijn man is weer wat lossier, dus dat is soms ook lastig. Je moet het leren hè, om met weinig geld om te gaan. Ik kijk altijd naar aanbiedingen, soms fiets ik een kwartier om, omdat iets in een andere winkel 20 of 30 cent goedkoper is. De kinderen wijzen mij inmiddels ook al op kortingen. Het is vervelend om daar altijd op te moeten letten. En vorig jaar zijn we bijvoorbeeld voor het eerst in zeven jaar op vakantie geweest, naar Egypte. Zeven jaar sparen voor een vakantie. En nu beginnen we weer opnieuw, voor de volgende vakantie. Misschien wel weer voor over zeven jaar.

Ik vind de vakantie vooral belangrijk voor de kinderen. Mijn kinderen hadden sinds 2010 hun familie niet gezien. En dan zien ze een oom of tante en zeggen ze: “Wie is dat?” Ik zei tegen mijn dochter,

kom, hier is oma. En dan zegt ze: “Nee, ik wil niet, ik ken haar niet, ik durf niet”. Dat vind ik moeilijk, dan zijn het geen sociale kinderen.

De eerste vier jaar met de kinderen vond ik moeilijk. Mijn man werkte toen nog, dus het kwam op mij neer. Dat vond ik zwaar. Ik heb geen familie hier in Nederland. En ik heb ook geen vriendinnen waar ik gewoon even langs zou kunnen gaan. Je kan niet zomaar bij iemand binnenvallen. Nu gaat het gelukkig beter. Nu zijn de twee oudste groter en heb ik alleen nog zorgen om de jongste. En natuurlijk moet ik eten koken en dat soort dingen.”

Farah vertelt dat ze vrijwilligerswerk doet op de basisschool en dat haar man vertaler is voor stichting Vluchtelingenwerk. Ik vraag haar hoe lang ze al in Nederland wonen.

“Mijn man en ik komen uit Egypte. We hebben elkaar via familie ontmoet. Mijn man woont al 30 jaar in Nederland. Hij heeft 25 jaar gewerkt bij hetzelfde bedrijf, maar dat bedrijf ging failliet. Sindsdien heeft hij geen werk. En nu is hij oud, hij is 56 en dan is het moeilijk om een baan te vinden. Hier in Nederland zoeken ze jonge mensen, geen oude mensen.

Zelf woon ik sinds 2010 vast in Nederland. Toen in 2007 ons oudste kind geboren werd, klopte de papieren niet. Daarom moest ik die eerste periode elke drie maanden terug naar Egypte. Dat was een paar jaar echt een moeilijke situatie. Ik wil ook graag werken, maar vanwege de problemen met onze jongste heb ik geen opleiding gedaan. En zonder opleiding is het echt moeilijk om werk te vinden. En je moet ook het Nederlands beheersen. Ik heb de inburgeringscursus gehad, maar daar heb ik niet veel geleerd. Ik had geen tijd, met drie kinderen en mijn man aan het werk. Ik kon natuurlijk ook geen oppas betalen. Ik heb Nederlands geleerd via de kinderen. Ik praat Arabisch met de kinderen en zij antwoorden in het Nederlands.

Ik heb met de klantmanager gesproken over een opleiding en een baantje. Ik kan niet fulltime werken, vanwege de kinderen en ik ben ook niet helemaal fit, ik heb last van mijn rug. Voorheen ging ik zwemmen, ik heb drie diploma's, en dat hielp tegen de rugpijn. Maar dat doe ik niet meer. Ik zwam in een boerkini en sommige mensen in het zwembad reageren daar vervelend op. Ook over mijn hoofddoek worden wel eens opmerkingen gemaakt, gewoon als ik op straat loop.”

Yusuf komt thuis met de jongste dochter. Nadat de dochter achter de computer is geïnstalleerd, schuift hij aan bij ons gesprek. Hij vertelt over zijn ontslag en hoe het voor hem is om van weinig geld rond te moeten komen.

“Ik heb 25 jaar gewerkt en ineens ging de stekker eruit, het bedrijf was failliet. Dat was een verrassing voor iedereen, dat was heel erg. Op dat moment was mijn vrouw nog maar net in Nederland en hadden we net onze drie kinderen. Als ik geweten had dat het zo zou gaan, dan was ik niet getrouwd.

Eerst kreeg ik nog geld van het UWV maar inmiddels heb ik een bijstandsuitkering. Het scheelt 800 euro per maand, dat is veel. Daarover zit ik wel in de knoop. Ik sta soms rood. Het leven gaat gewoon door, maar wij genieten niet zoals andere mensen. Ik zou ook wel met de kinderen naar Walibi willen of vaker naar McDonald's.

We worden wel geholpen vanuit het minimabeleid. Het sporten van de kinderen wordt betaald en bepaalde kosten van school ook. En ons internet wordt ook vanuit het minimabeleid betaald, zodat de kinderen online kunnen leren.

Zelf mis ik niks. Toen ik nog niet getrouwd was, heb ik genoten, toen heb ik alles gedaan. En nu, ach, er zijn wat spullen stuk in huis, maar we doen het ermee. Ik schaam me daar niet voor. En ik heb een goede vrouw. Zij gaat nooit uit en zij koopt goedkope dingen. Ze staat achter me en maakt het gezin tot een geheel. Wij hebben het goed met elkaar.

Ik ben nu twee jaar bij DZB. De consulent helpt mij met het vinden van een baan maar hij heeft nog niks gevonden. Er is nu wat verwarring en ik geloof dat hij denkt dat ik niet wil werken, maar dat is niet het geval. Ik heb gewoon veel dingen aan mijn hoofd. Dat is ook de reden dat ik een afspraak heb gemist bij DZB. Daar was ook wat gedoe over. Kijk, ik moet beschikbaar zijn als er een probleem is met mijn jongste dochter. We moeten begeleiding regelen via bij Inzowijs³ of bij Gemiva⁴. Dus daar ben ik druk mee. Er is pas ook iemand van Inluzio Leiderdorp bij ons geweest. Ze gaat contact opnemen met de consulent van DZB. Ze denkt dat ik problemen heb, maar ik heb geen problemen. Ik moet gewoon dingen oplossen voor mijn dochter.”

Ik vraag Yusuf wat de gemeente nog voor hen zou kunnen doen. Hij vertelt dat hij al eens eerder is uitgenodigd om hierover mee te denken.

“Twee jaar geleden werd ik met een paar mensen uitgenodigd bij de gemeente. Zij vroegen ons toen ook wat de gemeente voor ons kon doen. Ik heb gezegd wat mijn kinderen missen, bijvoorbeeld bij de verjaardagen. Ieder kind geeft een feestje maar wij kunnen geen feestjes geven. Ik heb dat gezegd en toen kregen wij 200 euro, vanuit het minimabeleid. Daar was ik natuurlijk blij mee maar ja, zo’n bedrag is eenmalig. Niet iedere maand. Dus sommige dingen kan ik gewoon niet geven. Nike-schoenen voor 300 euro kan gewoon niet. Voor mezelf besteed ik 30 euro en voor de kinderen kopen we kleren in de uitverkoop. Soms lukt het om bijvoorbeeld goedkope Nike-schoenen te kopen, maar niet altijd.

En verder, weet je wat ik wel wil? Echt wil? Een eengezinswoning. Voor mijn vrouw en kinderen, die willen dat. Ik kan het niet betalen maar ik woon nu 15 jaar in deze flat ik wil wel een huis met een tuin.”

³ Inzowijs biedt begeleiding aan kinderen, jongeren en jongvolwassenen met een psychiatrische stoornis, verstandelijke en/of lichamelijke beperking.

⁴ Gemiva-SVG Groep is er voor mensen die zorg of ondersteuning nodig hebben door een handicap, chronische ziekte of een andere beperking.

“Stoppen met roken is echt een geldkwestie”

Gerrit, 79 jaar. Nederlandse nationaliteit, alleenstaand en vader van een volwassen dochter die zelfstandig woont

Gerrit is al naar buiten gekomen om mij op te wachten. Het gebeurt nogal eens dat mensen zijn huis niet kunnen vinden, omdat de nummering in de straat niet helemaal logisch is. Hij ontvangt mij hartelijk. De muziek gaat uit, we nemen wat te drinken en we gaan van start. Gerrit vertelt over zijn situatie.

“Ik heb sinds vijf weken eigenlijk geen problemen meer met geld. Dat komt omdat ik mijn balans heb gevonden. Ik ben nu in evenwicht. Ja, weet je ik ben een oktoberkindje, zowel weegschaal als schorpioen, dus balans is niet vanzelfsprekend voor mij. Er gaat vaak meer geld uit dan er binnen komt, ik neem te veel op. En ik heb ook hoge vaste lasten, zoals huur en gas en licht. Dat is wel meer dan 1.000 euro per maand. Ik moet dat allemaal zelf betalen. Op een gegeven moment had ik een achterstand op mijn girorekening. Ja, dat wordt dan iedere maand opgeschoven, nou, waar blijf je dan? Dus sinds een week of vijf houd ik een boekhouding bij. Ik heb aan mijn ex gevraagd of ze voor een maand wilde uittikken wat ik allemaal moet betalen aan vaste lasten. Want dat komt elke maand terug. En op een ander papiertje schrijf ik dan wat ik verder uitgeef. Zo weet ik wat ik af moet schrijven als de rekeningen binnenkomen. En zo houd ik het bij. En toen ik dat inzicht had, heb ik ook besloten om te stoppen met roken. Ik rookte namelijk drie pakjes shag per week, sinds mijn 16^e al. Dat kost ruim dertig euro per week, dus stoppen met roken is echt een geldkwestie. Het is mij eerder niet gelukt, er was altijd wel wat. Maar nu ben ik naar de huisarts gegaan en heb gezegd, joh help me alsjeblieft want anders lukt het niet. Ik kreeg een kuur en sindsdien doe ik het niet meer. Voor de gezelligheid doe ik wel eens mee maar dat is er dan maar eentje. Verder ben ik echt gestopt. Ja, je moet stevig in je schoenen staan.

Ook toen ik nog werkte, stond ik af en toe wel in het rood. Ik heb tot mijn 61e gewerkt, toen kon ik met een overbrugging met pensioen. Ik heb er 46 dienstjaren opzitten. Eerst 18 jaar bij Philips, daar heb ik in het magazijn en op de expeditie gewerkt. Toen een paar jaar bij Toshiba, dat was ook magazijnwerk. En toen nog 25 jaar hier, in Leiderdorp in het ziekenhuis. Daar heb ik mijn tijd volgemaakt. Ik heb nu AOW en pensioen. Dat is niet te weinig hoor, maar nog steeds geef ik soms gewoon te veel uit. Maar sinds ik inzicht heb, heb ik besloten om 70 euro per week te gebruiken en van de rest te sparen. Zo kan ik over een tijdje hopelijk nieuwe apparatuur kopen om films af te spelen, want wat ik nu heb is wel heel oud.”

Gerrit vertelt dat hij zijn geld vooral uitgeeft aan anderen. Hij kent heel wat mensen en doet graag wat voor een ander. Ook gaat hij graag bij iemand op bezoek en neemt dan altijd wat mee.

“Ik geef best veel weg. Soms geld of ook wel gewoon een cadeautje. Dat hangt ervan af. Als ik bij een kennis op bezoek ga, en dat doe je toch elke maand wel, ja, dan neem ik een bosje bloemen mee of wat anders. En daar geef ik dus mijn geld aan uit. Dat vind ik helemaal niet erg. Kijk, van mijn familie hoef ik niks te verwachten. Ik ben één van de tien kinderen, maar als ik er twee of drie zie of hoor, dan is dat veel. Gelukkig ken ik voldoende andere mensen. Ook mijn ex-vrouw zie ik nog regelmatig. Ik heb ook een dochter, maar die woont helemaal in Veghel, dus dat is wel even uit de buurt. Mijn ex zit nog wel eens in de knel en ik ben zo iemand die kan dat niet hebben, dan moet ik er naartoe van mezelf. Dan neem ik een extra pakje sigaretten mee voor haar, want zo ben ik dan. Ik help haar ook nog wel eens met boodschappen als dat nodig is. Ook zijn we onlangs nog een weekje naar Amersfoort geweest, op vakantie. Mijn ex had het huisje geregeld en dan zorg ik voor de rest. Ja, en

met vakantie geef je toch altijd meer uit dan je van plan was. Maar weet je, daarvoor doe ik het ook, dat ik die dingen kan doen. Dat als iemand zegt: “Ik kan het niet betalen”, dat ik het dan kan doen.

Ik heb ook andere kennissen waar ik op bezoek ga. Zo ken ik iemand in Woerden, waar ik regelmatig langs ga en ik ben ook pas nog in Drenthe bij een kennis op bezoek geweest. Dan ga ik met Valys⁵. Voor 32 euro halen ze je hier voor de deur op en zetten ze je daar voor de deur af. Dan heb ik minder reiskosten en kan ik meer uitgeven als ik er ben. En heel toevallig kwam ik een aantal jaar geleden ineens iemand in het Winkelhof tegen, die ik nog kende van mijn tijd bij Philips. Zij werkte toen op kantoor. Zij bleek inmiddels ook in Leiderdorp te wonen. Ik heb daar een paar keer kerst en nieuwjaar mee gevierd. Dan neem ik wat lekkers mee en zij zorgt voor de oliebolletjes en zitten we gezellig 's avonds bij elkaar. En sindsdien bellen we elkaar af en toe eens op.

Ik ken ook mensen van de Gading⁶, dat is een soort club voor gehandicapten. Elke vrijdag ga ik er van 10 tot half vier naar toe, hier achter het Winkelhof. Het is een gezellig samenzijn. Ze lezen hun krantje, we doen een spelletje of we maken iets. En tussen de middag is er sport. Pas ging er iemand verhuizen en dan wordt hij ook geholpen door kennissen. En er is ook iemand die vroeger bakker is geweest en voor een klein bedrag een taart bakt, als je bijvoorbeeld jarig bent. Ja, dat soort dingen doe je voor je vrienden.

Ik merk dat best veel mensen waar ik mee omga, het allemaal minder hebben dan ik. Ik denk wel eens, hoe kan dat? Die mensen krijgen toch ook allemaal geld? Maar ja, ik wil dan toch wel iets voor ze doen, want dat zit in mijn hart. En dat is ook waarom ik ben gestopt met roken. Zodat ik iemand anders iets kan geven. Een cadeautje of wat dan ook. Ik zeg wel eens, ik ben ook een sociaal werker.

Als ik thuis ben kan ik ook niet stil zitten. Ik ben nu bezig om voor iemand zijn fiets te repareren, die staat in mijn schuur. Ook help ik mensen met hun tuin en mijn eigen tuin, ik heb een tuin van 20 vierkante meter, moet ik ook bijhouden. Figuurzagen daar houd ik van. Ik heb heel veel van wat er nu in mijn kamer staat, zelf gemaakt. En natuurlijk moet ik boodschappen doen en de was. En nu ik niet meer rook, zit ik ook nog wel eens aan de legpuzzel, maar alleen als ik daar tijd voor heb.”

Gerrit krijgt ook hulp van instanties. Hij is een bekende van Includio en er komt regelmatig thuiszorg.

“In het Winkelhof zit Includio Leiderdorp, zij helpen mij met de papieren. Ik vind dat zelf lastig, want ik heb niet veel onderwijs gehad. Als ik een acceptgiro ergens voor moet uitschrijven of andere formulieren moet invullen, dan helpen ze me daarmee. En aan het eind van de maand komen ze ook nog een keer kijken hoe het met de papieren zit.

Er komt ook elke week iemand van de thuiszorg. Zij maakt de wc, douche en de keuken schoon en haalt een dweil over de grond. Van Activite⁷ komt er elke twee of drie maanden iemand langs omdat ik wat huidproblemen heb, dan kijken ze daar even na of dat goed gaat. En dan komt er met kerst ook nog altijd even iemand langs van de kerk. Die brengt dan een enveloppe met wat geld, dat is ook altijd fijn.

Van de gemeente krijg ik geen extra geld. Ik krijg ook geen huursubsidie en ik betaal al mijn vaste lasten zelf. Ik krijg wel een bedrag terug van de belasting, maar ik weet niet precies hoe dat zit. En van het ziekenfonds krijg ik ook wel eens wat van terug.”

⁵ Valys is er voor reizigers met een (mobiliteits)beperking die uitstapjes buiten de regio willen maken.

⁶ In Gading kunnen mensen met een beperking terecht voor veel verschillende activiteiten.

⁷ Activit is een zorgorganisatie en biedt onder andere (gespecialiseerde) wijkverpleging.

Zoals Gerrit vertelt over zijn leven, lijkt hij tevreden. Hij is blij dat hij in balans is met zijn geld, hij heeft voldoende mensen om zich heen en hoeft zich niet te vervelen. Zijn er nog dingen die de gemeente voor hem zou kunnen doen?

“Ja, de kamer kan wel een verfje gebruiken. De muren zijn geel van het roken en die horen eigenlijk gebroken wit te zijn. Als je een bedrijf laat komen, betaal je je scheel. Eer dat ze voorkomen betaal je al meer dan zestig euro, dan de verf en dan de personen die het doen. Ik heb het wel gevraagd aan Inluzio, maar die doen alleen kleine dingetjes. Ik heb ook last van luchtjes van de mensen die boven mij wonen. Daar is al eens iemand naar komen kijken, maar die zei dat er niks aan de hand was, maar volgens mij is de afzuiger niet goed.”

“Er is niet altijd geld voor *mijn* ontspanning”

Christine, 33 jaar, Nederlandse nationaliteit, alleenstaand en moeder van drie kinderen in de basisschool- en middelbare schoolleeftijd

Met Christine heb ik in het gemeentehuis van Leiderdorp afgesproken. Het is een natte, koude dag en we treffen elkaar in de hal, allebei blij dat we weer lekker binnen zijn. Christine gaat met me mee naar de spreekkamer in het gemeentehuis en we installeren ons met een lekker warm kopje koffie aan tafel. Christine vertelt hoe ze in een sociale woning in Leiderdorp terecht is gekomen.

“Ik kwam vijf jaar geleden weer terug naar Leiderdorp vanuit Groningen. Ik heb bewust voor Leiderdorp gekozen omdat mijn familie hier woont en ik de omgeving ken. Ik ben eerst in Leiden in de maatschappelijke opvang terechtgekomen en daarna kreeg ik hier in Leiderdorp een sociale woning en een uitkering. Ik had op dat moment geen inkomen en het was lastig om een baan te vinden, omdat ik de zorg voor mijn kinderen had.

Ik vond het een verademing om na acht jaar weer terug te zijn. Ik kwam uit een hectische situatie, ik had heimwee gehad en hier was ik weer bekend. De maatschappelijke opvang heeft veel voor mij geregeld, maar ik wist zelf ook wel hoe dingen in gang gezet moesten worden. Ik ben ondernemend en ken de sociale kaart ook wel een beetje. De eerste tijd vond ik het fijn om thuis te zijn en voor mijn kinderen te kunnen zorgen. Maar inmiddels word ik wanhopig van het binnen zitten. Ik wil eigenlijk zo snel mogelijk aan de slag, maar dan moet ik eerst mijn opleiding afronden.

Die hele eerste periode was zwaar en dat voel ik nu wel. Ik heb mezelf steeds op de laatste plaats gezet en er is niemand geweest om voor mij te zorgen. Ik ben dus wel een beetje gespannen, zeg maar. Ik vond het wel een klap om te merken dat ik mezelf zo vergeten was. Om te ontspannen probeer ik naar de fitness te gaan. Ik merk dat sporten mij goed doet maar ik heb er niet altijd geld voor. En ik probeer een planning te maken voor mijn studie, want nu de kinderen naar school gaan, kan ik weer een tandje bijzetten. Dat valt nog niet mee, want ik merk dat mijn concentratie echt 0,0 is.

Met mijn oudste dochter gaat het goed. Ze heeft wel een beetje problemen met gezonde voeding, maar op school gaat het goed en ze heeft veel vrienden en sociale contacten. De middelste zit op de basisschool, dat gaat ook goed. Met de jongste heb ik best een behoorlijk traject gelopen om de juiste school te vinden. Haar spraak liep achter en we zijn daarvoor in het ziekenhuis geweest, waar ze allemaal onderzoekjes hebben gedaan. Uiteindelijk kwam eruit dat ze buisjes nodig had. En ze is gewoon een beetje langzamer. Ja, wat ga je daarmee doen? Ik wilde haar liever niet op het speciaal onderwijs, je geeft die kinderen dan toch een stempel. Ik ben toen op zoek gegaan naar een reguliere basisschool die veel ondersteuning geeft en dat pakt goed uit. Ze is al echt gegroeid in de ene maand dat ze er nu zit.

Kijk, ik ben van mezelf ondernemend en onafhankelijk, dus ik wil weer zo snel mogelijk op eigen benen staan. Ik ken deze situatie van toen ik zelf kind was en ik wil niet dezelfde weg volgen als mijn moeder. Ik wil ook gewoon werken en aan mijn kinderen laten zien dat je je eigen geld moet verdienen. Dat je je eigen ambitie moet waarmaken. Ik vind het helemaal niet fijn dat ik nu in deze situatie zit en ik kijk ernaar uit om weer zelfstandig te zijn.

Toen ik net weer in Leiderdorp woonde, heb ik gevraagd of ik naar Re-integratie Leiden mocht om te kijken hoe ik in de arbeidsmarkt sta. Maar werken zat er toen niet echt in. Ze hebben toen ook

gekeken waar mijn interesses liggen en toen heb ik besloten mijn oude opleiding weer op te pakken. Met een kind onder de vijf, moet je sowieso verplicht bijscholen, dus dat kwam goed uit. Ik was in Groningen al met een Hbo-opleiding pedagogiek gestart, maar die heb ik niet kunnen afmaken omdat mijn vader toen overleed. Daarna kon ik mijn draai niet meer vinden en toen heb ik een periode behoorlijk in de knoop gezeten. Nu doe ik een thuisstudie op Mbo-niveau, dat is voor mij goed te doen. Alleen de planning en mijn concentratie, dat is wel een probleem, daar zou ik wel hulp bij kunnen gebruiken. Mijn consulente doet wel iets daarin, maar die zie ik niet zo vaak. Ik heb één keer in de paar maanden een afspraak en dan vraagt ze hoe ver ik ben, maar ze legt er geen druk op. Dat is natuurlijk wel fijn, maar ik heb ook wel een stok achter de deur nodig. Als ik binnenkort stage ga lopen, zal het met de planning hopelijk ook wel makkelijker gaan. Het is de bedoeling dat de opleiding afgerond is, voordat je jongste kind vijf wordt. Ik heb nog een half jaar, dat moet wel te doen zijn. Mijn eerstvolgende stap is een stageplek vinden. Ik ben geïnteresseerd in alles dus het is nog even een verrassing waar ik terecht ga komen.”

Het onderwerp geld is nog niet ter sprake geweest. Hoe speelt geld een rol in het gezin van Christine?

“De jongsten merken helemaal niet dat er weinig geld is. Kinderkleding is niet zo duur en ik heb jeugdsportfonds, dus ze kunnen gewoon sporten, ze zitten op judo. Met de boodschappen is het ook niet echt een probleem. Er wordt meer gegeten natuurlijk, nu de kinderen groter worden, maar ik maak gewoon een planning, dus daar kom ik wel uit. Voor andere uitgaven zet ik geld op mijn spaarrekening en eens in de zoveel tijd haal ik het eraf om bijvoorbeeld kleren te kopen.

Geld speelt vooral bij mijn oudste dochter. Zij is een puber en pubers willen één groep vormen en niet buitengesloten worden. Zij zit op een school met best wel rijke ouders en ik ben niet materialistisch en je hoeft ook niet altijd “ja” te zeggen, maar ik wil ook niet dat ze opvalt tussen die mensen. Dus soms haal ik geld van mijn spaarrekening om haar toch haar zin te geven als ze weer iets nieuws wil. Alleen, als ik dan ook nog mijn eigen fitness wil betalen, merk ik dat het lastig is om nog iets over te houden aan het eind van de maand. Daar zit ik wel een beetje mee momenteel.”

Wat zou de gemeente kunnen doen om Christine en haar kinderen beter te ondersteunen?

“Ik vind het wel een dingetje dat zwemles pas vanaf zes jaar gedeclareerd kan worden. Mijn kinderen zitten vanaf viereneenhalf jaar op zwemles en dat heb ik uit mijn eigen zak moeten betalen. Dat kost 34 euro per maand.

Verder zou ik persoonlijke ondersteuning wel zien zitten, iets ‘coach-achtigs’. Ik mis soms wel echt een persoon die achter mij staat. Iemand die onafhankelijk is en er neutraal instaat. Iemand die helpt met hoe je je tijd indeelt bijvoorbeeld. Hoe ik de keuze kan maken tussen sporten om te ontspannen en werken aan mijn opleiding. Structuur is voor mij heel belangrijk. Als het vakantie is, zit ik ook echt in de knoop. Ik kan er niet meer tegen als er geen structuur is.

Ik heb wel sociale contacten, maar ik ben niet iemand die mijn problemen op tafel gooit en vraagt, hoe ga jij daarmee om? Ik ben niet zo’n open boek. Ik hoor van anderen dat ik een lief, sterk persoon ben, maar hoe ik er nu bij zit, zie ik dat zelf niet. Het is niet alleen het geld, het is ook gewoon pittig in je eentje met drie kinderen. Het lijkt wel een vervroegde midlife crisis of misschien is het een herfst-dip. Ik heb geen idee hoe dat opgelost kan worden. Ik heb echt geen idee. Ik ben echt moe. Ik weet niet hoe ik daar zo uit kan komen. Toch heb ik nog steeds mijn toekomst-droom. Als de kinderen allemaal op school zijn, wil ik gewoon de sleutel om kunnen draaien en mijn eigen ding doen. Ik wil aan het eind van de dag ook iets nuttigs voor mezelf hebben gedaan. De kinderen naar school, ik naar mijn werk.